

1. მეცნიერება Sciences

სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები და რეკომენდაციები

გურამ ალექსიძე-საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი,

გივი ჯაფარიძე-საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოსი,

ომარ ქემელაშვილი-საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი.

საკვანძო სიტყვები: სოფლის მეურნეობა, სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები, რეკომენდაციები, გადასაწყვეტი პრობლემები, ინტენსიური განვითარება, ეკონომიკური ზრდა, მეცნიერული უზრუნველყოფა.

რეზიუმე

აღნიშნულია, რომ სოფლის მეურნეობის გაძლიერების მდიდარი ტრადიციები, საუკუნეების მანძილზე, თანდათან იხვეწებოდა, ვითარდებოდა და სრულყოფილ ფორმას იძენდა. ბუნებრივი და ეკონომიკური პირობების მრავალფეროვნებამ და მოთხოვნებმა, დიდი ხნის ისტორიის მანძილზე ერთხელ და ორჯერ როდი მოახდინეს კორექტირება სოფლის მეურნეობის დარგობრივ სტრუქტურასა და განვითარების მიმართულებებში.

ახალი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების შემოტანა თავის გავლენას ახდენდა წარმოების სპეციალიზაციაზე, ქვეყნის მთელ ეკონომიკაზე.

ამ ცვლილებებმა უდავოდ დადებითი გავლენა მოახდინა სტრუქტურული თვალსაზრისით. სოფლის მეურნეობის განვითარებამ ძირითადად ორი სტრატეგიული მიმართულება მიიღო. ჯერ ერთი-გამოიკვეთა ის პრიორიტეტული დარგები, რომლებიც განსაზღვრავენ, როგორც სოფლის მეურნეობის, ისე, მთელი ქვეყნის ეკონომიკურ პოტენციალს და მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ეროვნული შემოსავლის ფორმირებაში. ეს დარგებია: მევენახეობა და ღვინის მრეწველობა, მეხილეობა და საკონსერვო მრეწველობა, მეჩაიეობა და ჩაის მრეწველობა, მეციტრუსეობა და ციტრუსების პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობა. მეორეს მხრივ-ცალკე დაჯგუფდა ე.წ. “სასურსათო მნიშვნელობის” დარგები: მემარცვლეობა, მებოსტნეობა, მეკარტოფილეობა, მეცხოველეობა, რომელთაც შეთანწყობილია ტექნიკური და საკვები კულტურების პროდუქციის წარმოება.

ჩამოყალიბებულია სოფლის მეურნეობის სწრაფი აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პრიორიტეტები და სარეკომენდაციო ღონისძიებები, აგრეთვე მათი რეალიზაციის ინტენსიური გზები, მეცნიერული რეკომენდაციები და ხელშეწყობი ორგანიზაციულ-სტრუქტურული და მმართველობრივი ხასიათის წინადადებები.

საქართველოში, სოფლის მეურნეობის გაძლიერების მდიდარი ტრადიციები, საუკუნეების მანძილზე, თანდათან იხვეწებოდა, ვითარდებოდა და სრულყოფილ ფორმას იძენდა.

ბუნებრივი და ეკონომიკური პირობების მრავალფეროვნებამ და მოთხოვნებმა, დიდი ხნის ისტორიის მანძილზე, ერთხელ და ორჯერ როდი მოახდინეს კორექტირება სოფლის მეურნეობის დარგობრივ სტრუქტურასა და განვითარების მიმართულებებში.

გასული საუკუნის დასაწყისისათვის საქართველოში, მიწათმოქმედების დარგებიდან ფართოდ იყო განვითარებული: მარცვლეული მეურნეობა, მევენახეობა, მეხილეობა, საკვებწარმოება, მეცხოველეობის დარგებიდან-მთისა და ბარის მესაქონლეობა, მ.შ. მეკამეჩეობა, მეცხვარეობა, მელორეობა, ლოკალუად-მეფრინველეობა. შემდგომ პერიოდში, სხვა ქვეყნებთან კავშირურთიერთობის განვითარების შედეგად რამდენადმე

იცვალა სახე სოფლის მეურნეობამ. დასავლეთ საქართველოს უნიკალურ ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებს კარგად მოერგო სუ-ბტროპიკული მიწათმოქმედება და წარმატებით განვითარდა მანამდე ქართული სოფლის მეურნეობისათვის უცხო კულტურები: ჩაი, ციტრუსები, სუბტროპიკული ხილი. შედარებით ადრე, ასევე სხვა ქვენიბიდან მოხვდა საქართველოში სიმინდი, კარტოფილი, პომიდორი, თამბაქო, სხვადასხვა ჯიშის პირუტყვი და ფრინველი.

ახალი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების შემოტანა თავის გავლენას ახდენდა წარმოების სპეციალიზაციაზე, ქვეყნის მთელ ეკონომიკაზე.

ამ ცვლილებებმა უდავოდ დადებითი გავლენა მოახდინა სტრუქტურული თვალსაზრისით. სოფლის მეურნეობის განვითარებამ ძირითადად ორი სტრატეგიული მიმართულება მიიღო. ჯერ ერთი-გამოიკვეთა ის პრიორიტეტული დარგები, რომლებიც განსაზღვრავენ, როგორც სოფლის მეურნეობის, ისე, მთელი ქვეყნის ეკონომიკურ პოტენციალს და მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ეროვნული შემოსავლის ფორმირებაში. ეს დარგებია: მევენახეობა და ღვინის მრეწველობა, მეხილეობა და საკონსერვო მრეწველობა, მეჩაიეობა და ჩაის მრეწველობა, მეციტრუსეობა და ციტრუსების პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობა. მეორეს მხრივ-ცალკე დაჯგუფდა ე.წ. “სასურსათო მნიშვნელობის” დარგები: მემარცვლეობა, მებოსტნეობა, მეკარტოფილეობა, მეცხოველეობა, რომელთანაც შეთანაწყობილია ტექნიკური და საკვები კულტურების პროდუქციის წარმოება.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირებაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ქვეყნის გეოგრაფიულმა თავისებურებამ, გეოპოლიტიკურმა მდებარეობამ და საერთოდ, სპეციფიკურმა, მრავალფეროვანმა და რეგიონების მიხედვით მკვეთრად განსხვავებულმა ნიადაგურ-კლიმატურმა და ეკონომიკურმა პირობებმა.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში, სოფლის მეურნეობის გადავილებისა და სპეციალიზაციის, დარგთა შეთანაწყობისა და მათი განვითარების რეგიონული ეკონომიკური და ტექნოლოგიური პრობლემების ირგვლივ მრავალი ათეული წლის განმავლობაში დიდი და ნაყოფიერი მეცნიერული და გამოყენებითი ხასიათის სამუშაოები შესრულდა, ამჟამად, ამ საკითხებისადმი მიდგომა ახლებურ ხედვასა და გადაწყვეტას მოითხოვს, რომლის დროსაც გათვალისწინებული უნდა იყოს ორი ძირითადი ამოსავალი კრიტერიუმი, პირველ ყოვლისა ადგილობრივი ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობები და მეორე მხრივ-საბაზრო ურთიერთობებისათვის დამახასიათებელი და ეტაპობრივად ცვალებადი, ქვეყნის შიდა და გარე მარკეტინგული მოტივაციები, მოთხოვნები, შეზღუდვები, სტრატეგია.

ამასთან, დროის მოთხოვნა ხდება, რომ აღნიშნული პრობლემების გადაწყვეტა ეყრდნობოდეს ახლებური და პროგრესული მეთოდოლოგიური და ინფორმაციული ტექნოლოგიების მთელ არსენალს, რომელიც მთლიან მოდალურ წრედში უცილობლად უნდა მოიცავდეს რეგიონულ და მიკროეკონომიკურ გადაწყვეტებს. ამან, უტყუარი საყრდენი ბაზა უნდა შექმნას ქვეყნის მასშტაბით სოფლის მეურნეობის სწრაფი და მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პროგრამის დამუშავებისათვის. ეს, დინამიური პროცესი უნდა იყოს.

სოფლის მეურნეობის სწრაფი აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პრიორიტეტები:

მრავალი წელია, ქართველ მეცნიერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა შორის კამათი და აზრთა სხვადასხვაობაა იმის შესახებ, თუ რომელი დარგები უნდა გამოიყოს პრიორიტეტულად საქართველოს სოფლის მეურნეობაში.

გადაჭრით უნდა ითქვას, რომ ეს კამათი დადებით შედეგებს მოგვცემს თუ გათვალისწინებული იქნება საქართველოში, სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანის მიკროზონალური ტრადიციები და დარგობრივი გამოცდილება, შრომის დანაწილებაში მათი როლი და მნიშვნელობა, ადგილობრივ ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებთან ადაპტაცია და ამ პირობების მაღალი, ბიოლოგიური და ეკონომიკური უკუგებით გამოყენების უნარი, საბაზრო ეკონომიკისა და არსებული და მომავალში გამოსაყოფი საბაზრო სეგმენტების, ამა თუ იმ პროდუქციით გაჯერების მოთხოვნები, მათი საექსპორტოუნარიანობა, ეკონომიკური ბერკეტებისადმი მორგებულობის, მედეგობისა და ლავირების შესაძლებლობა და სხვა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში ძირითად პრიორიტეტებად უნდა გამოიყოს დიდი ტრადიციებისა და ფართო პოტენციური (როგორც ბუნებრივი ისე ეკონომიკური) შესაძლებლობების, აგრეთვე დიდი პერსპექტივების მქონე ისეთი სტრატეგიული მნიშვნელობის დარგები, როგორცაა: მევენახეობა, მეხილეობა, მეჩაიეობა, მეციტრუსეობა და მათ ბაზაზე მომუშავე კვების მრეწველობის დარგები.

ამ სტრატეგიული მნიშვნელობის დარგების განვითარება შესაძლებლობას იძლევა მაქსიმალური ეფექტიანობითა და უკუგებით იქნას გამოყენებული საქართველოს უნიკალური ბიოკლიმატური პოტენციალი,

ამასთან მაქსიმალურად იქნას ათვისებული მხოლოდ ის მიკროზონალური სივრცე, სადაც მათთვის ყველაზე ხელსაყრელი ბუნებრივი და ეკონომიკური პირობები არსებობს.

ეს დარგები საექსპორტო და პოტენციურად კონკურენტუნარიან პროდუქციას აწარმოებენ. მათთან ადგილობრივი პირობების შესაბამისად, თანაბარი უპირატესობის მიცემით, ნიადაგურ-კლიმატური ფაქტორებისა და მიწათმოქმედების გაძლიერების ისტორიული ტრადიციების მხედველობაში მიღებით, შეთანაწყობილი უნდა იყოს ისეთი კულტურების მოვლა-მოყვანა, როგორცაა: თავთავიანი პურეული, სიმინდი, მარცვლეულ-პარკოსნები, ბოსტნეული, კარტოფილი, აგრეთვე ტექნიკური და საკვები კულტურები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პოზიცია გვკარნახობს, რომ წარმოების ინტეგრირების, კოოპერირებისა და შრომის საერთაშორისო დანაწილების, როგორც დღევანდელი, ისე თვალსაწიერი პერსპექტივის ბიზნესური მოთხოვნებიდან გამომდინარე, მისი სპეციალიზაცია, ისტორიულ-ტრადიციული მოდელიდან დიდ და რადიკალურ გადახრას არ ექვემდებარება.

აღნიშნული, საერთო, პერსპექტიული პოზიციებიდან გამომდინარე საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების თვალსაზრისით გამოიყოფა შემდეგი ძირითადი მიმართულებები და პოზიციები:

—ადგილობრივი, ახლომდებარე და შორეული საბაზრო სეგმენტების გასაჯერებლად პრიორიტეტი უნდა მიეცეს დიდი ტრადიციების, ქართული იმიჯის შექმნელ ისეთ დარგს, როგორცაა მევენახეობა და მის ბაზაზე მომუშავე მრავალპროფილიანი მეღვინეობა, რასაც საქართველოს მთელი სამარკეტინგო ამინდის შექმნა შეუღლია.

—ადგილობრივი და ახლომდებარე საბაზრო სეგმენტების გასაჯერებლად, არსებულ ტრადიციებზე დაყრდნობით, კვლავ ფართოდ უნდა განვითარდეს მეხილეობა და მის ბაზაზე მომუშავე საკონსერვო მრეწველობა.

—ადგილობრივი და პოსტსაბჭოთა ქვეყნების საბაზრო სეგმენტების გასაჯერებლად უნდა აღორძინდეს და ფართოდ უნდა განვითარდეს მეჩაიეობა და მეციტრუსეობა და მათ ბაზაზე მომუშავე მოდერნიზებული, პროგრესულ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ჩაის მრეწველობა და სუბტროპიკული ხილის გადამამუშავებელი მრეწველობა;

—თვისებრივად ახალ დონეზე უნდა ავიდეს საადრეო მებოსტნეობა და მეკარტოფილეობა, რაც ამ დარგების განვითარებისათვის არსებული ძვირფასი მიკროკლიმატური პირობების რაციონალურ გამოყენებას მოითხოვს.

—ლოკალური, შიდასახელმწიფოებრივი და რეგიონულ-დარგობრივი პოზიციების შესაბამისად უნდა განვითარდეს და გაიზარდოს: მარცვლეულის, საადრეო და საგვიანო კარტოფილის, მხესუმზირის, შაქრის ჭარხლის წარმოება.

—მეცხოველეობის დარგებიდან მეღორეობა და მეფრინველეობა მეტ-ნაკლებად ყველა რეგიონში, განსაკუთრებით საგარეუბნო ზონებში უნდა განვითარდეს; მეცხვარეობა—მთიან რაიონებში; სატბორე მეთევზეობა—შესატყვის ადგილებში; მებოცვრეობა (და სხვა)—ლოკალურ მასშტაბებში.

ქვეყნის ყველა რეგიონის საბაზრო სეგმენტები უნდა გაჯერდეს მსხვილფეხა რქოსანი მესაქონლეობის პროდუქციით, ამ დარგის მეტ-ნაკლები პროპორციებით ყველა რეგიონში განვითარებითა (ბარისა და სამთო პირობებზე მორგებით) და მის ბაზაზე ხორცისა და რძის მრეწველობის დონის ამაღლებით.

—სახელმწიფოებრივი პოზიციების თვალსაზრისით განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მარცვლეული მეურნეობის განვითარებას. მარკეტინგული სტრატეგიის შესაბამისად სასურსათო მარცვლეული კულტურების (ხორბალი, სიმინდი) მოყვანა მეტ-ნაკლები მასშტაბით თითქმის ყველა რეგიონში შეიძლება, თუმცა, მის რეგიონულ რეგულირებას ახდენს ისტორიულად ჩამოყალიბებული ობიექტური ფაქტორი-მოსახლეობის სპეციფიკური მოთხოვნები, რომლის შესაბამისადაც აღმოსავლეთ საქართველოში უპირატესად მოიყვანება და მოიხმარება ხორბლეული, ხოლო დასავლეთში-სიმინდი. ეს გარემოება მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მარკეტინგულ ბადაზე და საბაზრო უზრუნველყოფაზე.

ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მრავალდარგოვანი სტრუქტურა, რაც ობიექტური ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობების გავლენით არის ჩამოყალიბებული, საშუალებას არ იძლევა ძირითადი სასურსათო პროდუქტები, მათ შორის სასურსათო და საფურაჟე მარცვლეული, გამოკვეთილი მინიშნებით კი ხორბალი, ვაწარმოთ იმ მოცულობით, რომ მაქსიმალურად დაკმაყოფილდეს, როგორც საქართველოს მოსახლეობის, ისე, მითუმეტეს ტურისტებისა და საკურორტო და სამკურნალო კერებში მყოფ დამსვენებელთა (რომელთა რიცხვი წლითი-წლობით გაიზარდება) მოთხოვნილება.

პერსპექტივაში კი, თუ გავითვალისწინებთ და მხედველობაში მივიღებთ მაღალ და ინტენსიურ ტექნოლოგიებს, სელექციისა და გენეტიკის მიღწევებს, ჰიბრიდიზაციის ძალას და, ამის საფუძველზე პროგრამირებული მოსავლის მიღების პოტენციურ შესაძლებლობებს, ამ შემთხვევაში, საქართველო, საკუთარი წარ-

მოებით შეძლებს დაიკმაყოფილოს მარცვლეულზე სასურსათო მოთხოვნილება, მაგრამ, ეს, ჯერჯერობით თეორიულ და მეცნიერულ ჩარჩოებს არ სცილდება.

ამიტომ, არ უნდა გამოვედევნოთ და არ უნდა გავვიტაცოთ მარცვლეულით სწავლად თვითდაკმაყოფილების კონცეფციამ. და პრაქტიკული თვალსაზრისით აქცენტი უნდა გავაკეთოთ და ორიენტირად უნდა მივიჩნიოთ ის გზა, რომელსაც თვით ბუნება გვთავაზობს და გვკარნახობს, რის მიხედვითაც პოტენციურად და აგრობიოლოგიურად ვარგისი სავენახე ფართობები უნდა დაიკავოს მხოლოდ ვენახმა; სახეხილე ფართობები-ხეხილოვანმა კულტურებმა და ისიც შერჩევითა და გამოზომილად: თესლოვნებმა, კურკოვნებმა, კაკლოვნებმა, კენკროვნებმა; ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურებისათვის ვარგისი ფართობები სწორედ ამ კულტურებმა; საბოსტნე-საბაღი-ბოსტნეულ-ბაღიეულმა; საკარტოფილე-კარტოფილმა; საბალახე-სათიბ-სამოვრებმა და ა.შ.

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ასეთი გაადგილება და განაწილება საქართველოს ბუნების დაუწერელი კანონია და თუ ამ წესრიგს დავუჯერებთ და მივყვებით, მას ზედმიწევნით მოერგება და შეეთანაწყობა მთელი ტექნოლოგიური არსენალი და პოტენციალი, შესაბამისად საწარმოო ინფრასტრუქტურა და საბოლოო შედეგად წარმოების მაღალი ეკონომიკური უკუგება.

სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებების რეალიზაციის ინტენსიური გზები და მეცნიერული რეკომენდაციები:

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ამაღლებისა და მდგრადი განვითარებისათვის პრიორიტეტული მიჯნებისა და მასშტაბების მისაღწევად საჭიროა:

- სელექციისა და მეთესლეობის გაუმჯობესებისთვის ხელის შეწყობა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა თესვა მაღალმოსავლიანი ჯიშებით;
- სარგავი მასალის წარმოების ტექნიკური ბაზის გადაიარაღება და სრულყოფა;
- მცენარეთა დაცვის ინტეგრირებული სისტემის ზედმიწევნით მიზნობრივი და სრულყოფილი გატარება;
- არსებული სარწყავი სისტემებისა და მცირე ქსელების სრულ მზადყოფნაში მოყვანა, მათი რეაბილიტაციისა და განახლების საფუძველზე;
- მატერიალურ-ტექნიკური რესურსებით მომარაგებისა და გამოყენების ზონალურ-დიფერენცირებული რეკომენდაციების დამუშავება და დანერგვა;
- პროდუქციის გადამუშავების (მ.შ ექსპრეს-გადამუშავების), გასაღების, წარმოების საშუალებებით მომარაგებისა და საწარმოო მომსახურების ტიპის დამოუკიდებელი და მინი-ინტეგრირებული საწარმოების (კოოპერატივების და სხვა ფორმის) შექმნა;
- სახელმწიფო დაკვეთებისა და შესყიდვების მექანიზმის შექმნა და ამოქმედება;
- საბაზრო სემენტების სწორად შერჩევა და პროდუქციით გაჯერების სტაბილურობის მიღწევა;
- სამეურნეო რისკის მართვა;
- წარმოების ოპტიმიზაციისა და მდგრადი განვითარების ეკონომიკური მოდელების შექმნა და მისი რეალიზაციის ეკონომიკური მექანიზმის დამუშავება.

სოფლის მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობი ორგანიზაციულ-სტრუქტურული და მმართველობრივი ხასიათის წინადადებები:

წარმოების ორგანიზაციულ-სტრუქტურული სრულყოფის თვალსაზრისით საჭიროა გაფართოვდეს კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოების შექმნის პროცესი.

ამ კოოპერატივებსა თუ ინტეგრირებულ ფორმირებებს უნდა გააჩნდეთ თავისი აგროტექსერვისული სამსახურები, სათანადო სასაწყობო მეურნეობები, გადამამუშავებელი (შესაბამისი სიდიდისა და მასშტაბის) საწარმოები, პროდუქციის სარეალიზაციო სამსახურები და სხვა შესაბამისი თანაფორმირებები. დასაშვებია აგრეთვე, ცალკე შეიქმნას კოოპერირებული ტიპის აგროტექსერვისის ფორმირებები.

ასეთი რეორგანიზაცია საშუალებას მოგვცემს მაქსიმალური ეფექტურობით გამოვიყენოთ წარმოების ძირითადი საშუალებები, ტექნოლოგიური ხერხები და ღონისძიებები, ინტენსიფიკაციის ფაქტორები, კაპიტალიზაციები, მაღალი უკუგებით ავითვისოთ მარკეტინგული სივრცე, განვაავითაროთ საგარეო-ეკონომიკური კავშირები, ინვესტიციების მოზიდვის პროცესი და სრულყოფით მენეჯმენტი.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის აღმავლობა გამოირიცხვია მისი სპეციფიკის მეცნიერების ხელშეწყობისა და განვითარების გარეშე, რამეთუ სწორედ მეცნიერებამ უნდა შექმნას ახალი ჯიშები და ჰიბრიდები, ახალი, თანამედროვე, ინტენსიურ-ინდუსტრიული ტექნოლოგიები, მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის საშუალებები, მაღალ ტექნოლოგიებზე მორგებული სამექანიზაციო საშუალებები, დარგობრივ-რეგიონული გაძღოლის სისტემები, ეკონომიკურ-ორგანიზაციული და მმართველობრივი ხასიათის რეკომენდაციები,

ეკონომიკური მექანიზმი და ინსტიტუციური სისტემა, მარკეტინგისა და მენეჯმენტის სრულყოფის სტრატეგიები, სამეურნეო რისკისა და საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა მართვის პროგრამები, გადაწყვიტოს წარმოების ოპტიმიზაციის, მდგრადობისა და მოხმარების რაციონალიზაციის მრავალგვარიანტული ამოცანები და სხვ.

რაც შეეხება მეცნიერთა მიერ დამუშავებული სამეცნიერო პროექტების რეალიზაციას და ცხოვრებაში გატარებას, ეს მისია, როგორც მოწინავე ქვეყნებშია (განსაკუთრებით ჩინეთში), ხელში უნდა აიღოს ხელისუფლებამ.

Strategic Priorities in Development of Agriculture and Recommendations

Guram Aleksidze- President of Georgian Academy of Agricultural Sciences, Academician,
Givi Japaridze- Vice President of Georgian Academy of Agricultural Sciences, Academician,
Omar Keshelashvili- Secretary of Scientific Department of Economy of Georgian Academy of Agricultural Sciences, Academician

Key words: Agriculture, strategic and prioritized directions, recommendations, essential problems, intensive development, economic growth, scientific basics.

Abstract

The article presents century-old rich traditions of management of agriculture which has developed and become more sophisticated. Diversity of environment and of economic conditions demanded some major changes in the structure and development trends of agriculture. Moreover, introduction of new agricultural varieties had important impact on the field of production, as well as on the economy of the country as a whole.

These changes gave way to development of two strategic directions. Firstly, the branches of agriculture which are crucial for the further development of national agriculture have been prioritized; in general, they play important role in enhancement of country's economic potential and in formation of national revenues; These branches are: viticulture and winemaking, horticulture and tinned food production, tea production, and citrus processing. Secondly, this is production of crops which comprises grain, vegetables, potato production, and cattle breeding which is in good combination with technical crops and feed-stuff.

The article gives scientifically proven recommendations for fast and sustainable development of agriculture; also the ways of selling the product that is supported by organizational and structural types of recommendations.